

Projektets formål

Formålet med projektet har været at samle og formidle ny viden til landmanden om mulighederne for at opnå samspil og synergi mellem produktion, forvaltning af landskab, natur, miljø, logistik mv. via bæredygtige og ressourceoptimerende løsninger. Endvidere har formålet været at udbrede kendskabet til produktionssammenhænge og forudsætninger i landbruget, så denne viden kan bringes i anvendelse som udgangspunkt for bæredygtige løsninger.

Projektets aktiviteter og resultater

Der er i projektet sat fokus på at afsøge muligheder og potentialer for nye sammenhænge på tværs af de konventionelle fagområder. Derfor er der arbejdet med at søge viden og erfaringer fra en række områder, der ligger uden for den traditionelle landbrugsproduktion. Dette er gjort gennem erfa-møder, konferencer, gårdbesøg m.m. Desuden er der etableret samarbejde med aktører fra andre brancher og videninstitutioner, der har stor erfaring med at arbejde med bæredygtighed og optimering af ressourcer. Dette har bl.a. resulteret i artikler og eksempelsamlinger, der anviser mulige scenarier for bæredygtig landbrugsudvikling og konkrete udviklingspotentialer. I projektet er der indsamlet viden inden for en bred pallet af fagområder for dels at kunne give landmændene inspiration til tiltag med fokus på samspil og synergi med økonomisk og miljømæssig gevinst til følge, dels for at kunne inspirere til og påpege potentialerne for videre samarbejde mellem landmænd, producenter, entreprenører, rådgivere, videninstitutioner og myndigheder.

Projektet har bestået af 3 arbejdsplaner.

1. Landbrug og lokalsamfund – bæredygtige synergiforhold

- 1.1. Synergieffekter: Aktiviteterne har fokuseret på at synliggøre bæredygtige og ressourceoptimerende løsninger fra andre erhverv, såsom fødevarerhvervet, hospitalsbranchen, transport og logistiksektoren mv., der kan inspirere til landbrugets udviklingsmuligheder. Der er endvidere sat fokus på samspil mellem lokalsamfund og landbrug for at formidle potentielle synergieffekter, opnået ved nye samarbejdsmodeller og sammenhænge.

Der er udarbejdet en eksempelsamling med forslag fra andre brancher på anvendte løsninger som f.eks. kredsløbsdesign, planlægning og styring af virksomheder, netværksplanlægning, ruteoptimering og samarbejdskoncepter. Det er løsninger, der potentielt kan konverteres til landbruget.

- 1.2. Produktionssammenhænge: Der har været fokus på at synliggøre fleksibilitet og flersidig anvendelse og produktion i landbruget som f.eks. samspil mellem intensivt og ekstensivt dyrkede arealer. På denne baggrund er der peget på en række potentielle indsatsområder, der kan igangsættes for at udbrede forståelsen for synergi og flersidig arealanvendelse hos både landmænd, lokalsamfund og myndigheder. Erfaringerne skal i det videre forløb bruges til at pege på de barrierer, som kan hindre en alsidig og fleksibel landbrugsudvikling. Endvidere har der vist sig et behov for yderligere at udbrede budskabet om samarbejde mellem forskellige produktionsgrene samt et tværfagligt samarbejde hos myndighederne, så planlægning og administration ikke baseres på funktionsadskillelse og konflikthåndtering med stor risiko for at fastlåse landbrugsudviklingen til bestemte områder og bestemte funktioner.

2. Natur, miljø og landskab

- 2.1. Natur-, miljø- og landskabsplan: Aktuelle udfordringer inden for natur-, miljø- og landskabsområdet, herunder f.eks. Natura 2000, vandplaner og en ny planlov, betyder, at landmanden kan drage stor fordel af at tænke samspil mellem forskellige indsatser på bedriften. Med den baggrund er der udarbejdet en sammenfattende natur-, miljø- og landskabsplan (NML-plan), som tager afsæt i gennemførte gårdbesøg. I NML-planen er bedriftens udfordringer og muligheder beskrevet, og et konkret bud på en fysisk plan med tværfaglige løsninger og indsatsområder er givet. Der er desuden udarbejdet et udkast til en vejledning. Erfaringer med NML-planerne har vist, at der er behov for se på den lovgivning og de støtteordninger, som berører natur, miljø og landskab. Her kan der være barrierer for at igangsætte kombinerede tiltag, fordi lovgivningen/støtteordningerne administreres sektorielt og ikke med et tværfagligt fokus.
-

3. Bæredygtighed og ressourceoptimering i landbrugets bygninger og nære udearealer

- 3.1. Stof- og energiflow: Der er indsamlet viden og udarbejdet en eksempelsamling vedrørende stof- og energiflows i primærproduktionerne kvæg, svin og planter. Afdækningen af stof- og energiflows har vist et behov for at se mere helhedsorienteret på de forskellige processer. Samlingen beskriver derfor nye sammenhænge og potentialer for, hvor der bør iværksættes tiltag, der kan optimere og innovere på de eksisterende processer som f.eks. udnyttelse af råvarer, intern/ekstern transport og genanvendelse af spildmateriale i produktionen. Samlingen er suppleret med eksempler på mulige konkrete tiltag.
- 3.2. Eksempler på bæredygtige tiltag og løsninger på bedriftsniveau: Der er beskrevet eksempler på konkrete tiltag, der kan igangsættes for at øge muligheden for optimering af ressourcer. Beskrivelserne er integreret i samlingen beskrevet i arbejdsplan 3.1. Beskrivelserne vil blive udbygget og suppleret i 2014.

Forventede effekter

1. Nye sammenhænge, samspil og afledte synergieffekter vil på sigt kunne reducere ressourceforbruget, der er én af forudsætninger for et bæredygtigt landbrug. Ved synliggørelse af mulige konverterbare løsninger fra andre brancher kan der på sigt skabes innovative løsninger i produktionen og landbrugslandskabet. Derudover kan videndelingen øge forståelsen for landbrugets forudsætninger imellem landmand og lokalsamfund samt mellem forskellige relevante faggrupper.

2. Vejledningen og det konkrete eksempel på en natur-, miljø- og landskabsplan (NML-plan) kan inspirere landmanden til at vælge kombinerede, tværfaglige indsatser samt kvalificere udformningen og placeringen af indsatserne på bedriften. De opnåede synergieffekter kan gavne landmanden både økonomisk og miljømæssigt, idet indsatserne kan imødekomme evt. regulering, såsom krav om ekstra eftergrøder.

Der er desuden mulighed for generelt at øge kvaliteten af natur-, miljø- og landskabsmæssige værdier i det åbne land. Dermed har landmanden mulighed for at bidrage til udviklingen af bedre natur og værdifulde landskaber, hvilket på sigt kan sikre bedre produktions- og udviklingsmuligheder.

Endvidere bruges den udarbejdede NML-plan som inspiration i undervisningen på Københavns Universitet.

3. Der har vist sig et potentiale for, gennem et tværfagligt samarbejde, at udvikle produkter til primærproduktionerne inden for en række områder som f.eks. håndtering af overfladevand (LAR), procesvand, energiindvinding på udsugningsluft og gylle mv. med mulighed for økonomisk og miljømæssig gevinst til følge.

Der er desuden, via projektet, skabt grundlag for et styrket samarbejde med universiteter og andre relevante videninstitutioner.

Formidling og videndeling vedr. projektet

Projektets resultater er afleveret på Videncentret for Landbrugs hjemmeside, www.vfl.dk (under menu-punktet "om Videncentret" > støttet af afgiftsfonde). Desuden findes resultaterne på www.landbrugsinfo.dk.

Den indsamlede viden og erfaringerne er formidlet gennem allerede etablerede og nye netværk, arbejdsgrupper, gårdbesøg og samarbejdspartnere. Derudover er der udarbejdet artikler og eksempelsamlinger. Desuden har der via projektet været en session på Plantekongressen 2014, hvor bl.a. Aalborg Universitet har formidlet deres idéer til fremtidig bæredygtig landbrugsproduktion til inspiration for landmænd, rådgivere og myndigheder.

Projektansvarlig

Planchef Trine Eide, tlf.: 8740 5584, tre@vfl.dk
